

فصل اول : کلیات تحقیق

۲	۱-۱-مقدمه
۲	۱-۲-بیان مسئله اساسی تحقیق
۴	۱-۳-اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۵	۱-۴-ادبیات و سوابق مربوطه
۹	۱-۵-اهداف تحقیق
۱۰	۱-۶-سئوالات تحقیق
۱۰	۱-۷-فرضیه‌های تحقیق
۱۰	۱-۸-تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی
۱۵	۱-۹-روش شناسی تحقیق
۱۶	۱-۹-۱-روشهای استفاده شده بر اساس فرضیات
۱۷	۱-۹-۲-روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها
۱۷	۱-۱۰-جمع بندی فصل اول

فصل دوم : مبانی تحقیق و مروری بر تحقیقات انجام شده

۱۹	۲-۱-مقدمه
۱۹	۲-۲-تعاریف و مفاهیم
۱۹	۲-۲-۱-فضای شهری
۲۰	۲-۲-۲-مسیر
۲۰	۲-۲-۳-توقعات موضوعی از مسیر
۲۰	۲-۲-۴-خیابان شهری
۲۰	۲-۲-۵-خیابان اصلی (عبوری)
۲۱	۲-۲-۶-بولوار
۲۱	۲-۲-۷-کوچه و بن بست
۲۱	۲-۲-۸-پیاده راه
۲۲	۲-۲-۹-توقع ذهنی از جداره پیاده راه
۲۲	۲-۳-شناخت عناصر طراحی جداره از نظر کالبد

۲۲ ۲-۳-۱- تعریف جداره
۲۴ ۲-۳-۲- بررسی نمای جداره
۲۵ ۲-۳-۲- خط بام جداره
۲۶ ۲-۳-۳- خط زمین Ground line
۲۶ ۲-۳-۴- خط ساختمان Building line
۲۷ ۲-۳-۵- زمینه Context
۲۸ ۲-۳-۶- عرض قطعات
۲۸ ۲-۳-۷- کنترل ارتفاع و حجم توده در جداره
۲۹ ۲-۳-۸- کنسول در جداره
۲۹ ۲-۳-۹- روزنه ها
۳۰ ۲-۳-۱۰- رنگ و بافت مصالح در جداره
۳۱ ۲-۳-۱۱- الحاقات، علائم و تابلوها در جداره -الحاقات در جداره
۳۱ ۲-۳-۱۲- نبش و تفکیک سطح و پیچ در جداره
۳۲ ۲-۳-۱۳- تفکیک سطح و پیچ در جداره
۳۲ ۲-۴-۱- شناخت عناصر طراحی جداره از بعد ادراکی
۳۲ ۲-۴-۱- هم‌ردیفی در جداره Alignment
۳۳ ۲-۴-۲- هم‌جواری در جداره Neighbouring
۳۳ ۲-۴-۳- تداوم در جداره Continuty
۳۴ ۲-۴-۴- تناسبات در جداره
۳۵ ۲-۴-۵- مقیاس انسانی در جداره Human scale
۳۶ ۲-۴-۶- مقیاس انسانی در جداره ساختمان های مرتفع
۳۶ ۲-۴-۷- سادگی و پیچیدگی در جداره
۳۶ ۲-۴-۸- تقارن در جداره
۳۷ ۲-۴-۹- اصل تشابه در جداره
۳۸ ۲-۴-۱۰- ریتم (تکرار آهنگین) در جداره
۳۸ ۲-۴-۱۱- تعادل در جداره
۳۹ ۲-۴-۱۲- هماهنگی در جداره
۴۰ ۲-۴-۱۳- نشانه

۴۰	۲-۴-۱۴- عناصر متوالی
۴۰	۲-۴-۱۵- محوطه سازی شهری
۴۰	۲-۴-۱۶- معماری خیابانی
۴۰	۲-۴-۱۷- عناصر زیست محیطی
۴۱	۲-۴-۱۸- ارتباط اجزا جداره با کل جداره
۴۱	۲-۴-۱۹- رابطه کل جداره نسبت به انسان
۴۱	۲-۴-۲۰- نسبت اجزا جداره با انسان
۴۱	۲-۴-۲۱- رابطه نما با محیط
۴۲	۲-۴-۲۲- تجانس
۴۲	۲-۴-۲۳- تضاد
۴۲	۲-۴-۲۴- تقابل
۴۳	۲-۴-۲۵- سازماندهی اجزا نما با کل نما
۴۳	۲-۴-۲۶- هماهنگی و تعادل
۴۳	۲-۴-۲۷- تنش
۴۴	۲-۴-۲۸- مقیاس و تناسب
۴۴	۲-۴-۲۹- تقارن مقابل و تقارن تکراری
۴۵	۲-۵-۰۵- پیشینه تحقیق
۴۵	۲-۵-۰۱- تعریف سرزندگی
۴۶	۲-۵-۰۲- دیدگاههای نظریه پردازان
۴۹	۲-۵-۰۳- معیارهای سرزندگی فضاهای شهری از دیدگاه نظریه پردازان مختلف
۵۱	۲-۶-۰۱- ارائه معیارهای عام فضای شهری
۵۱	۲-۶-۰۱- نظام کاربری و فعالیت
۵۱	۲-۶-۰۳- نظام حرکت و دسترسی
۵۱	۲-۶-۰۴- نظام استخوان بندی و تجربه فضاهای همگانی
۵۱	۲-۶-۰۵- نظام فرم کالبدی
۵۲	۲-۶-۰۶- نظام منظر شهری
۵۲	۲-۷-۰۷- بررسی تجارب جهانی
۵۲	۲-۷-۰۱- بالتیمور

۵۲ ۲-۷-۲-سانفرانسیسکو
۵۳ ۲-۷-۳-خیابان استقلال، استانبول، ترکیه
۵۴ ۲-۷-۴-خیابان سپهسالار (صف)، ایران
۵۴ ۲-۷-۵-خیابان لاله زار، ایران

فصل سوم : مواد و روش ها

۵۷ ۳-۱-مقدمه
۵۷ ۳-۲-تحلیل واستنتاج مطالعات مربوط به مفهوم جداره
۵۹ ۳-۲-۱- معیارهای جداره بر اساس تجارب
۶۰ ۳-۳-تحلیل واستنتاج مطالعات مربوط به مفهوم سرزندگی
۶۳ ۳-۳-۱- معیارهای سرزندگی بر اساس تجارب
۶۴ ۳-۴-تدوین شاخص ها بر اساس معیارهای منتخب
۶۴ ۳-۶-سیاست ها و اهداف

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده ها

۶۹ ۴-۱-مقدمه
۷۰ ۴-۲-شناخت عمومی شهر
۷۰ ۴-۲-۱-بررسی شگلگیری بستر شهر کرمان
۷۱ ۴-۲-۲-چگونگی توسعه شهر و روند آن در گذشته
۷۵ ۴-۳-مؤلفه اجتماعی
۷۵ ۴-۳-۱-روند تغییرات جمعیتی (با استناد به آمار سرشماری نفوس و مسکن و تحقیقات میدانی)
۷۵ ۴-۳-۱-گرایشهای مذهبی، سیاسی و قومی
۷۵ ۴-۴-مؤلفه های زیست محیطی
۷۶ ۴-۴-۱-توپوگرافی:
۷۶ ۴-۴-۲-اقلیم:
۷۶ ۴-۴-۳-دما:
۷۷ ۴-۳-۶-باد
۷۸ ۴-۴-تعریف و تحدید دامنه مطالعات و تدوین چشم انداز مقدماتی
۷۸ ۴-۴-۱-تدوین مسئله
۷۹ ۴-۴-۲-تدوین نیازها

۷۹	۴-۲-۱-بررسی اسناد فرادست
۷۹	۴-۲-۲-ارزیابی برنامه‌های گذشته و طرح‌های فرادست
۷۹	۴-۲-۳-نقشه طرح تفضیلی شهر کرمان
۸۰	۴-۲-۴ طرح جامع شهر کرمان - مهندسین مشاور
۸۱	۴-۳-تعیین محدوده پروژه
۸۱	۴-۴-نتیجه گیری و تدوین چشمانداز مقدماتی
۸۱	۴-۴-۱-تدوین چشم انداز
۸۱	۴-۴-۲-بیانیه چشمانداز
۸۳	۴-۴-۳-تدوین اهداف کلان پروژه
۸۴	۴-۵-سنجش وضعیت حوزه بلافصل
۸۵	۴-۵-۱-کاربری و فعالیت
۸۹	۴-۶-سنجش وضعیت حوزه مداخله
۸۹	۴-۶-۱-تاریخچه خیابان خواجه در محله باغ نشاط
۸۹	۴-۷-کاربری و فعالیت
۹۱	۴-۸-همجواری کاربری ها
۹۲	۴-۹-دانه بندی
۹۳	۴-۱۰-ریخت و شاکله توده‌های ساختمانی
۹۳	۴-۱۱-تراکم ارتفاعی
۹۴	۴-۱۲-کیفیت ابنیه
۹۵	۴-۱۳-قدمت بنا
۹۵	۴-۱۴-مصالح مصرفی نما
۹۷	۴-۱۵-خط آسمان جداره خیابان خواجهی کرمانی (حداصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه)
۱۰۱	۴-۱۶-کف سازی
۱۰۲	۴-۱۷-تناسبات ارتفاعی
۱۰۳	۴-۱۸-ارکان نما
۱۰۶	۴-۱۹-اغتشاش بصری
۱۰۶	۴-۲۰-نورپردازی در شب
۱۰۶	۴-۲۱-فضای مکث

۱۰۷.....	۲۲-۴- حضورپذیری مردم
۱۰۸.....	۲۳-۴- مقاطع عرضی خیابان
۱۰۹.....	۲۴-۴- آزمون فرضیه اول
۱۰۹.....	۲۴-۴-۱- تحلیل با روش سوات
	۲۴-۴-۲- بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها، خیابان خواجه (حداصل پارک نشاط تا چهارراه
۱۱۱.....	خواجه) سرزندگی
۱۲۰.....	۲۴-۴-۳- تدوین راهبردها
	۲۴-۴-۴- بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصتها و تهدیدها، خیابان خواجه (حداصل پارک نشاط تا چهارراه
۱۲۶.....	خواجه) جداره
۱۳۷.....	۲۴-۴-۵- تدوین راهبردها
۱۴۶.....	۲۵-۴- آزمون فرضیه دوم
۱۴۹.....	۲۶-۴- تدقیق چشم انداز
۱۴۹.....	۲۶-۴-۱- تدقیق بیانیه چشم انداز
۱۵۰.....	۲۶-۴-۲- تدقیق اهداف

فصل پنجم : طراحی

۱۶۰.....	۲-۵- طراحی مفهومی - تدوین گزینه های مفهومی
۱۶۲.....	۳-۵- ارزیابی و انتخاب گزینه بهینه
۱۶۲.....	۴-۵- تدوین ضوابط عام و خاص
۱۶۹.....	۵-۵- تدوین راهنمای طراحی شهری
۱۷۳.....	۶-۵- طرح پیشنهادی جداره شمالی خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه)
۱۸۳.....	۷-۵- طرح پیشنهادی جداره جنوبی خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه)
۲۰۶.....	منابع

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲-سرزندگی و زیست پذیری	۵۵
جدول ۱-۳- عناصر جداره از نگاه ملک طباطبایی	۵۷
جدول ۲-۳- عناصر جداره از نگاه ذکاوت	۵۷
جدول ۳-۳- معیارهای جداره از دیدگاه نظریه پردازان	۵۹
جدول ۴-۳- معیارهای جداره بر اساس تجارب	۵۹
جدول ۵-۳- دیدگاهها و نظریات سرزندگی	۶۱
جدول ۶-۳- معیارهای سرزندگی از دیدگاه نظریه پردازان	۶۲
جدول ۷-۳- معیارهای جداره بر اساس تجارب	۶۳
جدول ۸-۳- سیاستها، شاخص ها جداره	۶۴
جدول ۹-۳- سیاستها، شاخص ها سرزندگی	۶۴
جدول ۱۰-۳- سیاست ها و اهداف	۶۵
جدول ۱-۴- میزان وزش باد در شهر کرمان	۷۷
جدول ۲-۴- راهبرد و راهکار SO-ST	۱۲۰
جدول ۳-۴- راهبرد و راهکار (WO-WT)	۱۲۳
جدول ۴-۴- مقایسه تطبیقی خطوط کلی راهکارها و اصول سرزندگی	۱۴۴
جدول ۵-۴- مقایسه تطبیقی خطوط کلی راهکارها و شاخص های جداره	۱۴۶

فهرست شکل ها

عنوان	صفحه
شکل ۱-۲- انواع فضاهای شهری و سلسله مراتب آن	۱۹
شکل ۲-۲- دید از بالا به خیابان جرج (سیدنی، استرالیا)	۲۲
شکل ۳-۲- خیابان جرج (سیدنی، استرالیا)	۲۲
شکل ۴-۲- خط بام متعادل برای جداره مسکونی (یک طبقه بالاتر یا پایین تر از خط پایه بام)	۲۶
شکل ۵-۲- انسان نوعی محرمیت و بسته بودن فضاهای داخلی بنا را حس می کند	۲۷
شکل ۶-۲- احساس مابین دو احساس حاصل از شکل نمای جداره اول و سوم رابرای انسان تداعی می کند	۲۸
شکل ۷-۲- رابطه بین درون و بیرون بنا و عدم پوشیدگی و محرمیت برای فضاهای خالی را برداشت می کند	۲۸
شکل ۸-۲- نمونه هایی از افزایش متغیر ارتفاع	۲۹
شکل ۹-۲- نبش	۳۲
شکل ۱۰-۲- هردیفی در جداره	۳۳
شکل ۱۱-۲- تداوم	۳۴
شکل ۱۲-۲- تناسبات	۳۴
شکل ۱۳-۲- فرم پیشنهادی قسمتی از خیابان کارگر	۴۵
شکل ۱۴-۲- خیابان استقلال ترکیه	۵۳
شکل ۱۵-۲- خیابان سپهسالار (صف)، ایران	۵۴
شکل ۱۶-۲- خیابان لاله زار، ایران	۵۵
شکل ۱-۴- شناخت حوزه های محدوده	۶۹
شکل ۲-۴- هسته اولیه شهر کرمان	۷۰
شکل ۳-۴- توسعه شهردر زمان سلجوقیان - مرحله اول	۷۱
شکل ۴-۴- توسعه شهردر زمان سلجوقیان - مرحله دوم	۷۱
شکل ۵-۴- توسعه شهردر زمان سلجوقیان - مرحله نهایی	۷۲
شکل ۶-۴- توسعه شهر در زمان غزها	۷۲
شکل ۷-۴- توسعه شهر در زمان قراختایان	۷۲
شکل ۸-۴- توسعه شهر در زمان آل مظفر	۷۳
شکل ۹-۴- توسعه شهردر زمان تیموریان	۷۳

شکل ۴-۱۰- توسعه شهر در زمان صفویان	۷۳
شکل ۴-۱۱- توسعه شهر در زمان زندیه	۷۴
شکل ۴-۱۲- توسعه شهر در زمان قاجاریه	۷۴
شکل ۴-۱۳- روند توسعه شهر کرمان از ساسانیان تا قاجاریه	۷۴
شکل ۴-۱۴- نقشه توزیع جمعیت شهر کرمان طبق نقشه بلوک شهری کرمان بر اساس سرشماری سال ۱۳۸۵	۷۵
شکل ۴-۱۵- میانگین رطوبت نسبی	۷۷
شکل ۴-۱۶- نمودار سرعت باد کرمان	۷۸
شکل ۴-۱۷- طرح تفضیلی	۷۹
شکل ۴-۱۸- طرح جامع ماخذ نگارنده	۸۰
شکل ۴-۱۹- نقشه تعیین موقعیت حوزه بلافصل	۸۵
شکل ۴-۲۰- نقشه کاربری های حوزه بلافصل	۸۵
شکل ۴-۲۱- نقشه تراکم طبقاتی حوزه بلافصل	۸۶
شکل ۴-۲۲- نقشه دانه بندی حوزه بلافصل	۸۶
شکل ۴-۲۳- نقشه قدمت ابنیه حوزه بلافصل	۸۷
شکل ۴-۲۴- نقشه کیفیت ابنیه حوزه بلافصل	۸۷
شکل ۴-۲۵- نقشه مالکیت ابنیه حوزه بلافصل	۸۸
شکل ۴-۲۶- نقشه مالکیت ابنیه حوزه بلافصل	۸۸
شکل ۴-۲۷- سنجش حوزه مداخله	۸۹
شکل ۴-۲۸- نقشه کاربری اراضی حوزه مداخله	۹۰
شکل ۴-۲۹- خیابان خواجهی کرمانی	۹۱
شکل ۴-۳۰- همجواری کاربری ها	۹۱
شکل ۴-۳۱- همجواری کاربری ها	۹۲
شکل ۴-۳۲- نقشه دانه بندی حوزه مداخله	۹۲
شکل ۴-۳۳- نقشه توده و فضا حوزه مداخله	۹۳
شکل ۴-۳۴- نقشه تراکم طبقات ابنیه حوزه مداخله	۹۳
شکل ۴-۳۵- بررسی تراکم ارتفاعی خیابان	۹۴
شکل ۴-۳۶- نقشه کیفیت ابنیه حوزه مداخله	۹۵

- شکل ۴-۳۷- نقشه قدمت ابنیه حوزه مداخله ۹۵
- شکل ۴-۳۸- نقشه مصالح مصرفی حوزه مداخله ۹۶
- شکل ۴-۳۹- تنوع مصالح نمای جداره ۹۶
- شکل ۴-۴۰- خط آسمان محدوده مورد مطالعه ۱۰۱
- شکل ۴-۴۱- کف سازی حوزه مداخله ۱۰۲
- شکل ۴-۴۲- تناسبات نما جداره حوزه مداخله ۱۰۲
- شکل ۴-۴۳- ارکان نما جداره حوزه مداخله ۱۰۵
- شکل ۴-۴۴- اغتشاش بصری ۱۰۶
- شکل ۴-۴۵- نورپردازی در شب ۱۰۶
- شکل ۴-۴۶- بررسی فضای مکث حوزه مداخله ۱۰۷
- شکل ۴-۴۷- بررسی حضور پذیری خیابان ۱۰۸
- شکل ۴-۴۸- پروفیل عرضی ۱۰۹

چکیده

فضاهای عمومی مهمترین بخش های شهر را تشکیل می دهند که یکی از این فضاها خیابان های شهری هستند که تعاملات اجتماعی و جنب و جوش شهری در آن ها به حداکثر خود رسیده است. جداره های شهری می توانند بخش مهمی از منظر و سیمای شهری را عهده دار باشند. آشفته گی و نابسامانی جداره خیابانهای شهری، به صورت خودآگاه و ناخودآگاه تاثیر نامطلوبی را بر حوزه ادراک روانی شهروندان بر جای گذاشته است. تا کنون به ویژگی های سرزندگی خیابان شهری توجه جدی نشده است و بیشتر خیابان هایی کسل کننده و غیر جذابی می باشند که هیچ انگیزه ای در افراد برای رفتن و ماندن در آنجا بر نمی انگیزد. در این پژوهش ابتدا به بررسی و استخراج اصول طراحی در خصوص جداره خیابان خواجه (حدفاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) از طریق مطالعات کتابخانه ای، پرداخته شده است. در رابطه با جداره و سرزندگی از طریق برداشت میدانی بررسی هایی در ابعاد مختلف انجام شده و در مراحل بعدی، گردآوری مدارک موجود در نمونه موردی انجام گرفته است و با مطالعه عناصر سرزندگی، آن بخش از ضوابط و اصول جداره که سبب احیای جداره خیابان می باشد مورد استفاده قرار گرفته است. وازروش های تجزیه تحلیل کمی و کیفی، استفاده ازروش سوات فرضیه های پژوهش رابرسی کرده و به نتایج زیر دست می یابد. ۱- به نظر می رسد ویژگی های وضع موجود جداره خیابان خواجه (حدفاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) موجب ایجاد حس سرزندگی در کاربران فضا نمی گردد. ۲- به نظر می رسد مولفه های کالبدی و غیر کالبدی مستلزم تغییر در جداره خیابان خواجه (حدفاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) جهت تبلور اصول سرزندگی قابل تدوین است.

کلید واژه ها:

کیفیت محیط شهری_ سرزندگی_ جداره خیابان

فصل اول
کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

با توجه به پژوهش، ادبیات و مبانی نظری در سه بخش جداگانه مورد بررسی قرار میگیرند. بخش اول پژوهش شامل مفاهیم و دیدگاهها "کیفیت محیط" و بخش دوم "سرزندگی" و در نهایت در بخش سوم به بررسی مفاهیم و دیدگاهها و تجربیات "جداره خیابان شهری" می پردازیم.

کیفیت محیط شهر یکی از مؤلفه های کیفیت زندگی است. کیفیت محیط شهری را می توان این گونه تعریف کرد: "کیفیت محیط شهری عبارت است از شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و کالبدی- فضایی محیط شهری که نشان دهنده میزان رضایت یا عدم رضایت شهروندان از محیط شهری می باشد" (شماعی و پوراحمد، ۱۳۸۴: ۲۷۴)

با توجه به تعاریف موجود از سرزندگی می توان تعریف عام سرزندگی را، قابلیت مکان برای تأمین تنوعی از فعالیتها و استفاده کنندگان (با پیش زمینه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) با هدف تنوع تجربیات و تعاملات اجتماعی به گونه ای که امنیت، برابری و راحتی را برای همه استفاده کنندگان فراهم آورد؛ در نظر گرفت. حیات و زندگی فرد در میان جمع بودن است و آنچه به یک فضا زندگی می بخشد مردم و حضور فعال و پرشور و نشاط آنها در فضا است (پاکزاد، ۱۳۸۲: ۹۸).

جداره یا لبه جزو عناصر عمودی کالبد فضای شهری محسوب می شوند و یکی از مهمترین عناصری که در خوانایی فضای شهری نقش بسزایی دارد. پیوستگی، همخوانی و همگونی در جداره ساختمانها و بناها در انسجام فعالیتها و خوانایی نقش بسزایی دارد. جدارهها و نماها همواره در دید افراد و اجتماع و به خصوص نظاره گران در بدو ورود قرار دارد بنابراین لزوما در عین تناسب و هماهنگی و احترام به سبک معماری، ارتفاع و دیگر عوامل ساختاری یکدیگر، حس تداوم و توالی بصری و ایجاد رغبت و همچنین تنوع و خاطره انگیزی را به همراه داشته باشد. (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۵۳).

۱-۲- بیان مسئله اساسی تحقیق

از نخستین انتقادات و اعلان هشدارها در باب وضعیت نابسامان شهرسازی معاصر چند دهه می گذرد. اگرچه منتقدین طیف بسیار وسیع و متنوعی از سیاستمداران، جامعه شناسان، فرهنگ شناسان، دوستداران طبیعت و محیط زیست، معماران و شهرسازان را در برمی گرفتند، اما کلیت نگاه و انتقاد آنها یک جمله بیش نبود و آن اینکه: "شهرهای معاصر، محیط های شایسته زیست انسان نیستند." (دانشپور، سیدعبدالهادی، مریم روستا

(۱۳۸۹)

امروزه با توجه به ازدحام، آلودگی، غلبه تردد سواره، بحران هویت، نبود امکان بلقوه تعاملات اجتماعی در فضاهای شهری، سرزندگی و در نهایت فقدان یک محیط گرم و دوست داشتنی سالم در شهرها توجه بیش از پیش به کیفیت محیط های شهری احساس می شود.

خیابان های شهری تجلی گاه حیات مدنی شهر و محل رخداد وقایع و فعالیتهای اجتماعی شهروندان در زندگی و حیات شهری می باشد. از این رو طراحی درست و گسترش آنها باعث غنی تر شدن زندگی اجتماعی و فرهنگی می شود. میتوان اظهار داشت که اولین و مهمترین توقع از خیابانها خوانایی و سهولت درک آن و به تبع آن سرزندگی و حضور پویا و راحت در آن است. به عقیده "کونین لینچ" شهرساز آمریکایی، خوانایی یا وضوح بصری سیمای شهری این است که به آسانی بتوان اجزاء شهری را شناخت و بتوان آنها را در ذهن، در قالبی به هم پیوسته به یکدیگر ارتباط داد. یکی از مهمترین عناصر در خیابان که در خوانایی آن نقش بسزایی دارد همان نما و جداره ساختمانها و بناها میباشد؛ نما وظیفه ارتقاء کیفیت فضای پیرامون خود را از لحاظ کاراکتر و شخصیت، منظر، خوانایی، سرزندگی، زیبایی و مسایلی از این قبیل را عهده دار میباشد، که با پایداری روانی ارتباط مستقیم دارد. پیوستگی و همخوانی و همگونی در جدارهها و نماها در انسجام فعالیتهای سرزندگی در خیابانها نقش بسزایی دارند. لذا لزوم توجه به سرزندگی و دستیابی به آن به عنوان یکی از مؤلفه های اساسی در تعریف و مطلوبیت هر چه بیشتر خیابانها و به دنبال آن سهولت ادراک تشکیل تصویر ذهنی روشن برای شهروندان و مخاطبین ضروری است.

جداره های خیابانها از مهمترین عناصر منظر شهری محسوب می شوند که بیش از مجموعه ای از مغازه هاست که در کنار هم قرار گرفته اند. تنوع فعالیت های اقتصادی، فرهنگی، هنری، تفریحی و اجتماعی در بدنه های خیابانها موجب شکل گیری فضای پیاده و همچنین چگونگی حضور متناسب پیادگان در خیابانها می شود که می تواند بر حرکت سواره ها نیز اثر گذار باشد. طبقه همکف ساختمانها که جداره اصلی خیابانها و فضای مجاور آنها را تشکیل می دهند اکثرا جزء فضاهای عمومی محسوب شده، که همواره مورد استفاده افرادی که از خیابانهای شهر عبور می کنند به عنوان مکانی برای ملاقات، تلاقی، مکث یا تعامل قرار می گیرند. خیابانهای سرزندگی و پرنشاط، دارای جداره های قوی و متنوع می باشند. در این مسئله میزان مشارکت مردم و تاثیر عوامل جانبی بر تغییرات احتمالی مورد نیاز در کاربری ها همچون سر قفلی املاک از جنبه های مبهم و مجهول تحقیق می باشند.

لازمه ی سرزندگی خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) حضور مردم در خیابان و میزان مشارکت آن ها است. فضای شهری سرزنده عبارت است از یک فضای شهری که در آن حضور تعداد قابل توجهی از افراد و تنوع آنها (به لحاظ سن و جنس) در گستره زمانی وسیعی از روز که فعالیت هایشان عمدتاً به شکل انتخابی یا اجتماعی بروز می یابد. با مطالعات انجام شده این نتیجه گرفته می شود که برای فراهم

بودن زمینه‌ی جذب افراد به فضا و سپس نگه داشتن آن‌ها در فضا باید نخست عناصر و عوامل جذب‌کننده موجود باشد و به عبارت دیگر یعنی فضای شهری باید به گونه‌ای باشد که مردم بیایند و بمانند. مکان‌های متنوع و جذاب موجود در خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) مانند پارک نشاط می‌تواند ایجاد انگیزه و کشش کند. این جاذبه مکانی که از هر نوع و مقیاسی می‌باشد، موجب افزایش سرزندگی و رونق خیابان و گذران زندگی مردم در طول روز است.

آشفته‌گی و نابسامانی جداره خیابان شهری خواجه، به صورت خودآگاه و ناخودآگاه تاثیر نامطلوبی را بر حوزه ادراک روانی شهروندان بر جای گذاشته است. نمای جداره خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) نیازمند بهسازی هست. اما مسئله اصلی چگونگی برخورد با این موضوع و ابزار و روش‌های مورد توافق و کارآمد است. روش و بینشی که با شناخت نیازهای استفاده‌کنندگان فضاهای شهری، اقداماتی موثر را در زمینه ارتقاء کیفیت فضایی-کالبدی سیمای شهرها و افزایش سرزندگی سبب شود و زمینه ارتباط تاثیرگذار و دو سویه مردم - به عنوان صاحبان شهر- و کالبد شهر را فراهم آورد. در این پروژه با بررسی وضع موجود جداره خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه)، به ارائه تعاریف و معانی از جداره‌ها، با بیان اهمیت بسزای این عناصر در ارتباط با زمینه کالبدی در ارتقای کیفی فضای شهری و ایجاد سرزندگی و تنوع مطلوب و سعی شده است که با ایجاد ارتباط بین فضای ساخته شده و پیدا کردن مسیرهای پیوند بین محیط بصری و توقعات روحی ناظران و سرزندگی، هماهنگی بیشتری برقرار گردد، تا محیط کالبدی برای ناظر خود خوشایند به نظر آید و فضایی سرزنده را پدید آوریم، همچنین ساماندهی عناصر کالبدی و کاربریهای موجود در جداره خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) و پرهیز از ایجاد جداره‌های بی روح و مرده که مانعی برای حضور و حرکت پیادگان و تعامل بین آنها می‌شوند، باعث افزایش سرزندگی خواهد. باید همچنین به رنگ آمیزی، پوشش گیاهی و یا کف سازی برای بهسازی جداره خیابان خواجه (پارک نشاط تا چهارراه خواجه) توجه کرد تا سرزندگی در این خیابان را افزایش دهیم. منظور از این پژوهش نیز در راستای طراحی جداره خیابان خواجه (حد فاصل پارک نشاط تا چهارراه خواجه) با رویکرد افزایش سرزندگی می‌باشد.

۱-۳- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

شاید یکی از موجزترین و درعین حال دقیقترین عباراتی که در وصف اهمیت خیابان و محیط بصری شهر ارائه گردیده است گفته جین جیکوبز باشد؛ او میگوید: "به شهری میاندیشید و چه چیز به خاطر خواهد آمد؟ خیابانهای آن هنگامی که خیابانهای شهر زیبا و جالب باشد آن شهر سرزنده، وزمانی که خیابانهای شهر زشت و خسته کننده باشد، آن شهر ملالآور به خاطر آورده خواهد شد."